

DRUŠTVENIK

LETO 1931 — ŠTEVILKA 9

Zveza z ljudstvom

Domovinska kultura, ki raste iz poznanja narodove zgodovine, je tista tajnostna vez, ki vsakega posameznika veže na celoto, na narod; po domovinski kulturi tudi najimenitnejši izobraženec ali inteligent ostane neprekinjeno v stiku s svojim ljudstvom. Ta zvezanost vsakega posameznika z ljudstvom je neobhoden znak resnično kulturnega človeka in zato je treba o njej nekoliko izpregovoriti.

Kaj je ljudstvo, se točno ne da opredeliti, vsak pa dobro čuti, kaj je. Ljudsko je to, kar je v narodu najbolj pristnega, zdravega in tvornega; kar je v njem naravno in samobitno; kar še ni pokvarjeno po laziobrazbi, ampak živi po onih zakonih poštenje, resnicoljubnosti in socialnega sočutja, ki je lastno dobremu srcu, vsem preprostim in skromnim ljudem, ki ne poznajo prevare. Iz ljudskega srca vro narodu, vsakemu posamezniku sokovi zdravega življenja. Iz ljudstva ne prihaja knjižna znanost, ogromna množina vednosti, ki odlikujejo izobraženca in so dandanes za umski in tehnični napredek potrebne, pač pa življenjska modrost, ki izvira iz ljudske duše, kamor je bila izveka položena od Stvarnika narave. Ljudska modrost počiva v čistem srcu ljudstva, ljudstvo se je niti ne zaveda, ona izteka iz njegovih globlin ko kristalni studenec iz zemlje. Vsi veliki možje človeške zgodovine nam pripovedujejo, da so se v težavnih zadevah vselej obračali za svet k preprostim možem ali ženam iz ljudstva: k očetu, materi, k dedu in babici. Iz te modrosti, ki nam je deloma ohranjena zlasti v ljudskih pregovorih, živi

ves narod skozi vsa stoletja svoje zgodovine, pokolenje za pokolenjem.

Izvor te življenjske modrosti, ki je človeka ne uči nobena knjiga, noben človeški nauk in noben modroslovni sistem, izmišljen od učenih posameznikov, je v ljudski duši, ki živi naravno življenje, oplemeniteno po otroški veri, katera se kaže v dejanjih. Narava je ljudstvu dala uprav strastno ljubezen do resnice, oster čut za to, kaj je pravica, kaj krivica, mehko srce, ki sočustvuje z bližnjim ter njegovo gorje in škodo občuti kakor lastno. Nikjer ni toliko socialne solidarnosti kakor v preprostem ljudstvu: kmet in delavec še držita skupaj. Ljudska duša tudi neizprosno sovraži vsako najmanjšo krivico in se nikoli ne pomiri z njo, čeprav jo je prisiljena trpeti. Zaradi svoje preprostosti, odkritosrčnosti in nepotvorene pristnosti ljudstvo ne dela kompromisov z zlom, z nepravdo: kar je črno, je črno, kar je belo, je belo. Ljudska duša pa ni samo poštena do skrajnosti, melikočutna in tenkočutna, usmiljena in požrtvovalna, ampak tudi skromna; preprost človek se zna omejevati, nima pretiranih želja in zahtev, ne živi čez svoja sredstva; niti je domišljav niti se prevzame. Ljudstvo najvišje ceni delo, ki mu je edini pošten vir, edino opravičilo dohodka in bogastva. Nikogar ljudstvo tako zelo ne mrzi ko lenuha, zajedavca, zaplečnika, skledoliznika in pustolovca — pa oderuha, goljufa in odtrgovavca pravične mezde; to se pravi vse, ki hočejo bodisi slabo, bodisi dobro živeti na tuj račun, od truda in znoja drugih. Odličen znak

nepokvarjene ljudske duše je tudi preprostost: neomejeno zaupanje v dobroto in pravico, v plemenitega učitelja in voditelja, v besedo poštenega človeka, ki mu je ljudstvo hvaležno po načelu: zvestoba za zvestobo. Taki so tudi otroci in ljudstvo je otrok v najboljšem pomenu besede.

Vsi veliki možje so ljudstvo ljubili, se k njemu zatekali, z njim neprestano ohranjali zvezo in se z njim enačili. Najboljši vladarji, cerkveni knezi in državniki so bili prijatelji ljudstva in na strani ljudstva, ki so ga ščitili pred nasiljem in izkoriščanjem. Tudi vsi veliki znanstveniki, ki so obenem dajali zgled globoke življenjske modrosti in lepega življenja, so z ljudstvom sočustvovali; enako politiki moderne demokracije. Velika večina prvakov človeštva je tudi neposredno vzrastla iz ljudske sredine. Če pa je bil kdo od teh velikov uma, vede ali politike iz plemstva ali iz kakšnega drugega privilegiranega sloja naroda, pa navadno beremo, da ga je v mladosti kakšen zvest sluga ali dolgoletna služkinja ali kakšen star kmečki očanec na očetovih veleposestvih ali pa tovariš iz »nižjih stanov« pri otroških igrah privezal nase in mu odkrival ter priljubil bit ljudstva. Velikoumni in velikodušni vladarji in državniki so se vedno zavedali, da je ljudstvo jače od vsake druge sile na svetu in so skrbno prisluškovali njegovim težnjam, potrebam in njegovi volji, zakaj v volji ljudstva se izraža volja Stvarnika v zadevah javnega življenja. Ne pravi zastoj ljudski pregovor: ljudski glas božji glas. Vsak, kdor hoče svojo oblast opravičiti, se mora, hočeš nočeš, sklicevati na ljudstvo. Vsi se čutijo moralno odgovorne ljudstvu. Takšna sila je ljudstvo, ki končno vedno ima prav.

Če hočeš vedeti, kakšne moralne kakovosti je kdo, opazuj, kakšno je njegovo razmerje do ljudstva, kako občuje s preprostimi človekom, kakšne nazore ima o njem. Kdor ljudstva ne razume, kdor se čuti »vzvišenega« nad njim, kdor ga ne ljubi in celo zaničuje, ta je čisto gotovo moralno manjvreden, brez-

kulturen in zel človek. Nepoznavanje in preziranje ljudstva je siguren znak ohole praznoglavosti, srčne surovosti, sebičnega značaja in brezsrčnosti. To je človek, ki se je odtrgal od svojega naroda, ki je zapustil njegovo moralno podlago in se hrani iz lastne domišljivosti. Domišljivost je najbistvenjši znak »inteligenta«, ki ne čuti več s svojim ljudstvom. To je najvidnejše znamenje nekulture.

Taka »inteligenca«, ki se v veliki večini slučajev niti ne zaveda, kako daleč je od svojega naroda, čeprav še govori njegov jezik, se navadno smatra za poklicano, da svoj narod vodi. »Mi smo poklicani voditelji naroda!« pravijo taki ljudje ob vsaki priliki. To mnenje pa je velika zmeta. Pravo narodovo izobraženstvo se ne čuti poklicanega, da narod vodi, ampak dolžno, da uresničuje in do viška razvija, kar dobrega, lepega in idealnega v narodovi, v ljudski duši počiva. Tako je treba reči in tako je edino pravilno! Poklic izvira iz moralne dolžnosti in odgovornosti, ki zahteva visoko moralno in kulturno kvalifikacijo, ki pa nikakor še ni podana s tem, če je kdo bogve kako učen, če ima ne vem koliko srednje in visoke šole za seboj, če ima ne vem kateri in kakšni družabni položaj. Poglavitna in neobhodna moralna kvalifikacija je bitna notranja vezanost z ljudstvom, z njegovim narodnim etosom in vero, ki ta etos postavlja na večne božje osnove. Le tedaj si poklican, če si vreden; le tedaj vodiš, če si poslušen glasu svoje vesti, ki govori iz vere, iz miselnosti in etične kulture tvojega naroda.

Tako izobraženstvo bo svojemu narodu resničen vodnik. Naroden in kulturni človek v svitu teh misli bo živel v sebi postoteno narodovo življenje v najidealnejši obliki: to je vsa njegova naloga, v tem je njegovo vodstvo! Ljudstvu odtujeni »inteligent« pa ni vodnik, ampak zvodnik, ki narod z gledom svoje neznačajnosti, breznačelnosti in klečeplazta kvari. Toda narodovo jedro, preprosto ljudstvo v kmetških baitah in delavskih kolonijah, po vod-

stvu božje Previdnosti ostaja vedno zdravo; kljub napakam in pregreham, ki ga oplazijo, kakor je angel Gospodov v usodni noči z mečem oplazil egiptovsko ljudstvo, se neprestano izčiščuje in obnavlja iz neizčrpnega zaklada svo-

jih religioznih in moralnih sil, iz svoje narurne pristnosti, odkritosrčnosti in pravicoljubja, iz preprostosti svojega srca. Kdor ostane z njim eno, ta ohranja sebe, svoje duševno zdravje in dostojanstvo svoje osebnosti. F. T.

Prosvetno delo v fantovskih odsekih

V naših fantovskih odsekih se mora sedaj na jesen pričeti živahno izobraževalno delo. Jesenski in zimski dnevi so za fantovske sestanke v društvenih domovih in prostorih posebno pripravi. Poleg izobrazbe se pri tem menjavaje goji poštena zabava in razvedrilo z igrami, petjem, glasbo, veselimi razgovori in ustvarja se prava fantovska družina, ki je bila vedno značilna za našo vas. Pa tudi po industrijskih središčih in mestih je jesenski in zimski čas takemu delu in zabavi ugoden. Ni več kopanja, izleti so manj prijetni, samo zimski šport bo za nekaj časa, ko bo sneg in led, nekoliko odtegnil mestno in delavsko mladino društvenim prostorom. Z vsem tem mora računati voditelj prosvetnega dela v fantovskih odsekih in si narediti načrt, da zadosti zahtevam, ki jih stavi Zveza fantovskih odsekov na svoje člane.

V preteklem letu je bil glavni poudarek prosvetnega dela v fantovskih odsekih na združništvu. Vzbuđiti v mladih vrstah zanimanje za združništvo, s predavanji, tečaji in tekmami pripraviti mladi naraščaj za delo v zadrugah, to je bil namen prosvetnega dela lanskega leta. Cela tvarina se je razdelila v dva dela: splošno združništvo in krajevno združništvo. Prvi predmet se je predelaval v odsekih s pomočjo brošurice, ki jo je izdala PZ v Mariboru. Drugi predmet naj bi se obdelal po navodilih Z. F. O. praktično v krajevnih zadrugah. Tajniki posojilnic in zadrug ali drugi za to sposobni zadregarji naj bi v združnih prostorih razkazali in razložili fantom združno poslovanje in knjigovodstvo, jih poučili o ustanovitvi zadruge, njenem razvoju in sedanjem stanju. Pri fantovskih sestankih

naj bi se nato vršil razgovor o zadruzi in o gospodarskih razmerah domačega kraja. Pri tem naj bi se ugotovilo, v koliko obstoječe zadruge zadostujejo gospodarskim potrebam kraja in če ne, kako bi bilo združništvo spopolniti, da se zadovoljijo vse gospodarske potrebe.

Kako se je torej v resnici izvršil ta program? V mladinski organizaciji imamo že preizkušeno sredstvo za kontrolo izvršenega prosvetnega dela. To so naše splošne tekme po okrožjih. Izdali smo za te tekme poseben zelo priprost in lahko umljiv tekmovalni red in pozvali okrožja fant. odsekov, da po možnosti tekme izvedejo. Tu se je pokazalo, da so bile v preteklem letu težkoče, ki so jih morali naši fantovski odseki premagati, zelo velike, ponekod naravnost nepremagljive. Ko bi moralo biti prosvetno delo že skoro pri koncu, se je moglo ponekod šele pričeti. Od kod so težkoče izvirale, o tem ni treba pisati, saj je splošno znano in se je tudi o tem že pisalo. Tem večjo pohvalo zaslužijo oni odseki in ona okrožja, ki so pogumno šli na delo in se spustili tudi v tekme. Pri tekmah se je pa pokazalo, da odseki niso dovoljno obdelali domačega združništva. To je bilo proti našemu pričakovanju. Mislili smo, da bo ravno praktična stran bolj zainteresirala. Razložiti si moramo torej ta pojav samo s tem, da se je celo delo prepozno pričelo, ko že ni bilo več prilike in časa, da bi mogli naši zadregarji fantom razložiti vse potrebno. Iz tega pa takoj izvira naloga, da v nastopajočem letu dopolnimo. Krajevno združništvo torej ostane na našem prosvetnem programu tudi v l. 1931/32. Mislim, da ni treba o nujnosti tega dela

nič več zapisati. Vendar bi opozoril naše društvene voditelje na to, kar o tem piše dr. M. Krek v Vestniku Prosvetnih zvez, števil. 7-8, pod naslovom: O nalogah katoliške prosvete v slovenski kmečko-delavski občini. Naša sedanjaja gospodarska stiska nas naravnost sili, da se s temi vprašanji najskrbneje bavimo. Zato naj voditelji naših zadrug dobro izrabijo zimske mesece in po-

skrbe, da bodo naši fantje do dobrega spoznali krajevno zadružništvo in da bodo prišli dobro pripravljene na prihodnje okrožne tekme, ki morajo v odgovorih fantov nuditi pravo sliko zadružništva v posameznih okrožjih, da bodo res tudi neke zadružne tekme, da se poglobi zanimanje za zadružništvo, da se navdušijo za delo bodoči zadrugarji.

O nalogah katoliške prosvete v slovensko-delavski občini

(Dalje.)

Zato imajo socialni nauki tako trnjevo pot.

Zato socialni problemi zahtevajo temeljitih razglabljanj po svoji etični, socialni in ožje gospodarski strani.

Tako globoko je v človeku in družbi zakoreninjena samopašnost, tako strašno smo navezani nanjo, da tisti, ki hoče učiti socialnost in jo izvajati, mora izpod težko probojne, debele skorje današnjega pojmovanja, naukov in miselnosti, ki jo je sam pohlep, izluščiti šele resničen nauk o nalogah in smislu uporabe svetnih dobrin in gospodarjenja z njimi. Mojster in apostol mora biti, da se mu morda posreči tako izkvarjeni družbi kot je današnja, dopovedati, da je zabredla. Tako zaslepljeni smo, da kot nove nauke sprejemamo prvotne osnovne pojme o pravici, ukaze Stvarnikove o delu in lenobi, o ljubezni do bližnjega in pravičnosti. Tako površni smo, da mislimo, da ne krademo in ne goljufamo, če se je le posrečilo dobiti kako civilizirano obliko za tatvino in goljufijo. Tako topa je naša vest, da smo živo prepričani, da ne ubijamo, čeprav stotisoče življenj vsak dan usahne, zato, da se na kapitalu prihrani nekaj tisočakov, recimo pri varnostnih napravah pri strojih in vsled opuščanja zdravstvenih ureditev v tovarnah ali vsled tega, ker delavec mora prema-

govati napore, ki presegajo človeške moči.

Če človeku, ki je neposredno odgovoren za take posledice v svojem obratu pravimo, da je toliko in tolikokrat morilec, bo ves ogorčen in vsa družba se bo zgražala nad takim očitkom. Mi vsi bomo vpili nad »klevetnikom«, ki si upa izpregovoriti to resnico. Pred vsakim današnjim sodiščem bo tak obrekovalec častitljivega kapitalista brez nadaljnega obsojen in za nas vse bi bila taka obsodba pravilna in pravična.

Pa vendar vidimo, — da govorimo o enem strašnem pojavu socialnega nerada — da naši bratje po vsem svetu kot delavci, po krivdi svojih bratov delodajalcev umirajo, umirajo v nepreglednih masah, naglih, nenaravnih smrti.

Ustavimo se vsaj za trenutek pri tej strašni vrsti mrličev, ki jih je zagrabil jermen transmisije, zob tovarniškega stroja, nož v mehanizmu, ki so umrli pod iskro elektrike v tovarni ali padli med kolesje, ki jih je zmlelo. Zakaj toliko smrti, da bi z mrličmi zemljo pokrili, zakaj ta ogromna množina tovarniških invalidov, kakršne ni povzročila nobena vojna?

Radi naše brezvesnosti. Človek nove dobe je pozabil božji namen, da so dobrine tega sveta radi blaginje vsega človeškega rodu iz božjih rok človeku dane v upravo. Novi človek

je tako postal človek tehnike, mehanizma in kupčije in vodi svoje posle brez misli na Boga in na sočloveka. Govorimo zopet s primerami. Človek je vso ostrost razuma, vso moč svojih živcev usmeril v nova odkritja, v nove iznajdbe. Dosegel je in dosega na tem polju čudovite uspehe. Tovarniške stroje je postavil mesto človeških sil in izpopolnjeval jih je, da mrtve sile pod vodstvom enega člo-

veka danes bogastva ustvarjajo. A pri vsem tem ogromnem delu ni človek mislil na sočloveka. Takrat ko je prvi stroj nadomestil desetorice in stotine človeških rok, bi bila morala družba človeška odgovoriti na vprašanje, kaj je za družbo koristnejše, ali nov stroj, ali prejšnje stanje brez stroja in če stroj, kako bodo živeli tisti, ki jih je stroj ob kruh pripravil. Na človeka človek ni mislil.

Društvo in njegov odbor

6. Referent za socialna vprašanja.

Kajne da tega odbornika v večini naših prosvetnih društev sploh ni. V Grobljah sem skušal utemeljiti potrebo tega odbornika v vsakem našem društvu in je »Društvenik« prav radi tega moje poročilo »O socialnih nalogah katoliške prosvete« priobčil.

Ker je to skoraj povsod nov odbornik, bo ledino oral. Težko je to in v današnjih razmerah dvakrat težko. Zato prosimo, naj to odborniško mesto prevzame najprimernejši odbornik, ki ima največ zveze z ljudmi v fari, ki bo pri vseh stanovih našel odprta vrata, zlasti tak, ki se z ljubeznijo in požrtvovalnostjo rad briga za najrevnejše v fari, ki rad pomaga, kjerkoli se kaže stiska in nesreča.

Takih mož in žena je med dobrimi našimi Slovenci veliko. Treba je le, da jih prosvetna družba pritegne v odbor in da ta del svojega delokroga poglobe in razširijo.

Tam, kjer živi prosvetno društvo v čisto kmetijskih krajih, bo naloga tega odbornika drugačna, kot v obrtniških naselbinah ali pa v delavskih. Vendar pa je povsod dela na tem polju dovolj. Izmed naslednjega izberite, kar bi bilo za poedino društvo primerno in glejte, da bo prosvetno društvo v bodoče izvrševalo, kar je doslej opustilo.

Še nekaj naj takoj pripomnim. Odbornik za socialna vprašanja naj bo v najtežnjem stiku s Prosvetno zvezo. To vsled tega, ker ie razvideti iz odgo-

vorov, ki jih je Prosvetna zveza na svojo okrožnico dobila, da društva ne vedo kako bi začela in delala na socialnem polju. Premalo važnosti smo doslej polagali na to in nimamo velikih izkušenj. Zato bo Prosvetna zveza v bodoče prav živo skrbela, da bodo društva v tem oziru imela pri njej najboljšega svetovalca. Na vsa tozadevna vprašanja bo Prosvetna zveza dajala pojasnila in navodila ter bo izredno hvaležna tistim odbornikom, ki ji bodo dali v tem pogledu prav veliko opraviti.

Tukaj, kakor smo že rekli, moremo nakazati in načeti le nekaj vprašanj, ki se kažejo kot najbolj pereča, pa zelo zanemarljena.

Izseljenci. Leto za letom gredo naše žene, dekleta, možje in fantje v tujino. Tam se mogoči izgube. Izgube vero, pozabijo na dom in propadejo. Odbornik za socialno vprašanje mora poizvedeti kdo gre in kam gre. Poskrbeti je treba, da bo vedel v kakšne razmere gre. Ali je tam kaj delavcev, ali je tam duhovnik, cerkev, slovenska organizacija, kakšne so plače, se dobi stanovanje, dobra družba, ali je tam vsaj en človek, na katerega se bo izseljenec, ko pride tja, lahko obrnil. Če je v fari več takih, ki se pripravljajo na odhod, jih je treba zbrati in zanje prirediti tečaj, kjer se jim pojasnijo razmere v novem kraju, težave in nevarnosti, ki tam čakajo dušo in telo. Treba je stopiti v zvezo s tistimi, ki so že v tujini, dopisovati si, pomagati jim in skrbeti, da ohranijo vez z domom in domačim društvom.

Delavci. Iz mnogih navidezno kmečkih občin hodijo številni delavci in delavke v bližnjo tovarno. Pogosto se vidi, da so doma dobri, v tovarni pa gredo z nasprotniki vere in cerkve. Premislimo in trudimo se, da bo to minilo, da bodo naši ljudje značajno branili svoja načela in se ohranili v tovarniških razmerah. Po nepotrebnem naj mladi svet ne odhaja s kmetije v tovarno. V predavanjih jim slikajte koliko svojega zdravja tam uničijo in koliko škode pretrpe radi borih grošev. Odbornik za socialna vprašanja mora poznati določila o delavskem zavarovanju, o zaščiti dela itd. in mora skrbeti, da si bo ustvaril zveze s tovarno, z blagajniškim zdravnikom, z delavsko zbornico, z inspekcijo dela in vsemi delavskimi ustanovami, da bo mogel delavcu, kadar bo pri društvu iskal nasveta in pomoči, prav svetovati in pomagati. Pa tudi odbornik sam zase si ne bo mogel prav nič pomagati, prav nič izvrševati svoje naloge, če teh zakonov in ustanov ne bo poznal, ker ne bo vedel kam naj naslovi tako prošnjo, kod naj posreduje, kam naj gre, da bo uspel. V tistih farah, kjer je več delavstva, mora vsako prosvetno društvo imeti odbornika, ki bo delavsko zakonodajo in delavske zavode vsaj tako poznal, kot pozna župan občinsko politiko in gospodarstvo.

Kmetijski delavci in posli. Katoliška skupnost se mora zavedati, da noben kmetijski delavec in poselel ne sme biti berač. Če je svoje žulje in svoj znoj pustil na naših njivah, je naša katoliška dolžnost, da ga preskrbimo, ko je bolan in star, da ne more več zaslužiti. Kjer je več takih revežev, moramo dobiti ubožnice. Društvo ne sme dati miru, dokler ni za take ljudi preskrbljeno. Živo moramo agitirati za zavarovanje kmetijskih poslov in delavcev, da jih privežemo na kmetško delo. Tudi to je naloga tega odbornika.

Proti zapravljanju. Kako težko je gledati fante, ki v nedeljo vse

zapijejo, kar čez teden zaslužijo. Organizirati je treba boj zapravljanju, ubiti ljudem v glavo, da je zapravljanje škodljivo, nečastno, sramotno. Vcepiti zlasti mlademu svetu veselje za štedenje pri dinarjih.

Brezposelni. — Vedno bolj se tudi po deželi dobe ljudje, ki so brez svoje krivde brez dela in brez zaslužka. Ali se ne da nič pomagati? O veliko. Samo odbor se mora posvetovati, pa boste videli, da jih boste za silo že spravili po streho in dobili zanje hrano. Potem jim pa pomagajte pri iskanju službe. Zlasti odbornik za socialna vprašanja bo tu mnogo vedel, ker on ima vedno več izkušenj in zvez, vedno bolj bo vedel na kateri »knof« mora pritisniti, da bo za revnega brezposelnega dobil službo. Z Borzo dela in z delavskimi organizacijami bo stopil v stik in organiziral brezposelnim pomoč.

Revni in osiroteli otroci. Tem najnedolžnejšim žrtvam mora katoliška prosveta posvečati vso skrb v zvezi z drugimi dobrodelnimi ustanovami. Za Miklavža, Božič, Novo leto, Veliko noč jim napraviti kako veselje bodi le zunanji izraz stalne brige zanje. Društvo naj zbere, da imajo sredstva za šolo, da ne zmrzujejo, da niso v zanemarjenih družinah, da ne pohajkujejo in se klatijo. Skrbno oko bo vedno našlo kak dober kot za te reve, da bodo rešeni za človeško družbo in za Boga.

Brez konca bi vedno naštevali: skrb za revne bolnike, za tiste, ki so pogoreli, boj proti pijančevanju, podpiranje zadružištva, organizacija domače obrti za revne kraje, širjenje apostolstva katoliške dobrotelosti in tako naprej. Kolikor je vsak dan stisk in težav toliko je potreb po pomoči. Kot epidemična bolezen se nekatere težave razširijo po fari. Za vse to imeti ostro oko, veliko ljubezni in razumevanja, potem pa vzbuditi pozornost vse fare na ta pojav in združiti vse, da radodarno in smotreno organizirajo pomoč, to je naloga, težka in sveta.

Dr. M. K.

DROBIŽ

Iz prosvetne organizacije

Spominsko ploščo pisatelju dr. Deteli je odkrilo v nedeljo, 20. t. m. Katol. prosvetno društvo v Moravčah na njegovi rojstni hiši. Lepe slavnosti se je udeležilo mnogo najodličnejših gostov iz Ljubljane in lepo število domačinov s svojimi društvi na čelu. Slavnostni govor je imel g. prof. dr. Solar, ki je lepo očrtal pisateljevo delo in življenje. — Ob tej priliki se nam zdi umestno, da vsa naša prosvetna društva še prav posebej opozorimo na to, da so v prvi vrsti poklicana skrbeti za to, da ostane spomin na znamenite može, ki so bili rojeni ali pa so živeli v njih okolišu, živ in časten, kajti nobena stvar tako ne pospešuje pravega domoljublja, temelječega v domači grudi, tako zelo, kot ravno živa zavest, da so iz njih srede izšli ali pa v njih sredi delovali može, ki jih spoštuje ves narod. Skrbimo torej za njih grobove, vzdajamo jim spominske plošče in imenujmo naše društvene domove po njih. O tem izpregovorimo še ob prvi priliki kaj več.

34. občni zbor Prosvetne zveze v Ljubljani bo 8. oktobra dopoldne ob 9 v beli dvorani hotela Union. Ta dan je hkrati 14-letnica smrti po pokojnem dr. J. E. Kreku, ustanovitelju Prosvetne zveze. Vsako leto zbere občni zbor lepo število prosvetnih delavcev iz vse ljubljanske škofije. Zato tudi letos vabimo na občni zbor preč. gospode duhovnike, učiteljstvo, pa tudi ostale zastopnike prosvetnih in izobraževalnih društev, kakor tudi delegate dekliskih in fantovskih krožkov. Na občnem zboru poda naša osrednja matica račun o svojem, kakor tudi o delovanju vseh prosvetnih in izobraževalnih društev. Poleg običajnega poročila osrednjega tajništva in volitev je na dnevnem redu zelo aktualno predavanje, ki ga bo imel dr. Miha Krek »O sodobnih socialnih nalogah prosvetnih društev«. Zdi se, da je treba v bodočem letu utisniti pečat vsem našim prireditvam, predavanjem in sestankom: socialna in karitativna pomoč. Prav na to panogo udejstvovanja bo opozoril naš glavni predavatelj ob priliki občnega zbora. Na občnem zboru pa se lahko stavijo tudi predlogi, katere morajo društva poslati vsaj 8 dni preje na Prosvetno rvezo.

Oktober v naših društvi: Glavni društveni praznik v mesecu oktobru je brezdvoma nedelja Kristusa Kralja, ki je letos 25. oktobra. Ta dan naj društva priredijo versko prosvetne akademije na čast Kristusu Kralju. Ta dan je zelo primeren za proslavo 700-letnice sv. Antona Padovanskega. Tvarino, ki je primerna za to proslavo nudi izposojevalnica skioptičnih slik Prosvetne zveze v Ljubljani. Na razpolago so sledeča verska

predavanja s slikami: Cerkvena zgodovina od l. 1800—1928, neumrjročnost človeške duše, krščanstvo v ledenih pokrajinah, sv. Anton Padovanski, sv. Avguštin.

Kino odsekom po deželi nudi Prosvetna zveza za oktober sledeče filme: 1. Križarska vojska, 2500 m dolg za tridnevno predvajanje 250 Din. Vsebina tega filma nam slika napore in boje onih Križarjev, katere je popeljal Gotfrid Boulonski v Palestino osvobodit Jeruzalem izpod oblasti mogočnega Saladina. Film je priča in dokaz velikanskega idealizma srednjeveških kristjanov. 2. Verski film »Fabiola in Sebastjan«, v katerem nastopajo mučenci, ki so dali življenje za Kristusa nauk koncem 3. stoletja. Film je dolg 2500 m in znaša izposojevalnina za tri dni 300 Din za en dan 200 Din. 3. Mladinski film »Moj fantek«, je zelo primeren za mladino, katera bo videla v tem filmu sebe in našla v njem tudi svojo zabavo. Film je dolg 2400 m in znaša izposojevalnina 200 Din. Vsi ti filmi so last Prosvetne zveze in so opremljeni s slovenskim besedilom.

Občni zbori. V nedeljo 13. septembra se je vršil občni zbor Prosvetnega društva v Homcu dopoldan ob 9. Na občnem zboru so podali vsi funkcionarji svoja poročila. V nedeljo 27. septembra se vrše občni zbori v Prosvetnem društvu v Dražgošah ob 15.30 v Hrušici pri Ljubljani ob 15., v Brezicah pa bo občni zbor že dopoldne ob 9., v St. Vidu nad Ljubljano ima občni zbor Blaž Potočnikova čitalnica ob 7. v Ljudskem domu. Povsod se vabijo člani in članice, da se obč. zborov polnoštevilno udeležijo.

Kmeitsko-gospodarska predavanja iz sadje-reje ima vsako nedeljo ob 10.30 višji sadni nadzornik M. Humek v radio oddajni postaji v Ljubljani. Dekliška ura v radiu, katero je že lansko leto tako spretno vodila gđc. A. Lebarjeva se začne zopet v nedeljo 27. t. m. in sicer popoldne ob 15.30. Radio naročniki povabite k tem uram člane in članice društev.

Naša knjižnica

Jugoslovanska knjigarna je izdala znameniti roman norveškega pisatelja J. Bojerja, »Izseljenci«, ki nam popisuje življenjsko pot revnih norveških družin, ki so se preselile v Ameriko in tam kot farmerji kultivirajo pustinjo. Ker živi skoro petina našega naroda kot izseljenci v tujini, bo ta roman naše ljudi gotovo še prav posebno zanimal. Razen tega je izšel sedaj še drugi del slavnega romana iz Kristusovih časov, »Ben Hur«, tako da leži sedaj v celoti pred nami. Mohorjeva družba je izdala medtem tudi velevažno in nepotrebnostno delo, t. j. »Iz duhovnega življenja družine«, ki jo je napisala od-

lična krščanska izobraženka, ga. Milica Grafenauerjeva. Kdor ima količkaj upogleda v živo življenje, bo priznal, da je danes družina in krščansko družinsko življenje bolj ogroženo nego kdajkoli poprej. Vezi med starši in otroci se vedno bolj rahljajo, krščanski duh izginja in to je smrt za največji temelj vse človeške družbe, za družino. Neobhodno je zato potrebno, da pride ta zlata knjiga v vsako našo hišo.

Vse odbore naših društev vnovič opozarjamo na zadnjo številko »Društvenika«, da upoštevajo, kar smo izpregovorili tam o osnovanju novih oziroma poživlji zane-marjenih knjižnic. Ob prvi priliki bomo navedli tudi knjige, ki bi jih vsaka knjižnica morala imeti, kajti gotovo so marsikje težave ravno v tem, da društvo ne ve, kaj naj najprej nakupi za novo knjižnico. O dobrih novih knjigah, ki sproti izhajajo, pa itak tudi sproti poročamo.

Nove knjige. Zopet je izšlo nekaj del, na katere moramo opozoriti naše knjižnice in imovitejše posameznike, ker bi bilo škoda, če bi jih prezrli, nekaj izmed njih pa vsaka naša knjižnica celo mora imeti, če hoče le količkaj ustrezati vsaj najnujnejšim potrebam. Velika večina knjižnic propade namreč ravno zato, ker ne dokončujejo sproti vsaj najvažnejših novosti, kakor hitro se pa knjižnica zanemari, jo je iako težko spraviti zopet na tako višino, da bi ustrezala in res dobro delovala.

Cirilova tiskarna v Mariboru nadaljuje z izdajo del Karla Mave. Izšli so nadaljni snopiči znamenitega »Winnétoua«, ki so ga gotovo vsi naročniki celotnega dela od srca veseli in na katerega vnovič opozarjamo vse naše bralce, zlasti pa knjižničarje naših ljudskih knjižnic. Razen »Winnétoua« izhajajo vzporedno še druga Maveva dela v snopičih. Zaključeno je »Iz Bagdada v Stambul« in začelo je izhajati njegovo znano delo »Polgorah Balkana«, ki bo naše ljudi še posebno zanimalo, ker nas vodi po Balkanu, kakršen je bil za časa prejšnjega rodu.

Omeniti moramo končno še lepo delce, ki ga je izdal znani kmetijsko-gospodarski publicist, dipl. agr. A. Jamnik z naslovom »Vzroki našega siromaštva, poti ter sredstva za izhod iz krize«. Kmet preživlja danes tako težke čase, da mu vrti najhujše, če ne najde kakih izhodov. Glede na to, to delce gotovo najtonleje pozdravljamo, kajti vsebuje mnogo lenih in dobrih pobud. Vsaj gospodarji bi knjižico morali prebrati.

Iz radijskega zvočnika

Brošura o šolskem radiu. Po počitniških tečajih iz radio-tehnike za učitelstvo bo brošura o šolskem radiu drugi vidni izraz dela našega odbora za šolski radio. Brošuro je napisal po naročilu odbora g. prof. Niko Kuret. Podala bo celoten pregled tega najno-

vejšega vprašanja šolske politike sodobnosti. Uvodu v umevanje bistva radia bo sledile razmotrivanje o bistvu radia, o njegovi organizaciji. Vse to pa bodo pojasnili orisi šolskega radia po drugih državah (Nemčija, Anglija, Francija, Švica, Holandska, Belgija, Združene države). Posebno poglavje pa se bo bavilo z vprašanjem šolskega radia pri nas z docela konkretnimi predlogi in načrti. Vsa izvajanja bodo ilustrirali nekateri primeri, vzeti povečini iz nemške prakse šolskega radia ter združeni v posebnem poglavju. Knjižica bo nudila torej docela izčrpno stanje in analizo vprašanja po najnovjših virih. Izšla bo najbrže začetkom oktobra in nanjo vse šolnike in druge interese že zdaj opozarjamo. V ponedeljek, dne 28. t. m. se je že tudi vršila prva poizkusna oddaja šolskega radia. Ura je bila posvečena proslavi 100 letnice Levstikovega rojstva in je uspela prav dobro. Vsekakor bo šolski radio nov, lep in važen napredek naše domače radio-postaje.

Film in s'ioptikon

Prvi slovenski film »V kraljestvu Zlatoroga« je imel v Ljubljani v dneh od 29. avg. do 9. sept. nad 15.000 gledalcev. Kljub temu, da je še premnogo Ljubljančanov zamudilo si ogledati ta film, ki je po mnenju vseh gledalcev eden najlepših filmov, kar ste jih kdaj videli. Film si je ogledalo tudi mnogo gledalcev z dežele, ki so nalašč zato prišli ob tistih dnevih v Ljubljano. Film je dolg 2900 metrov in ima 5 delov. Igra torej dobri dve uri. Kljub temu, da se naša društva, ki imajo kinoaparate, močno zanimajo za ta film, jih opozarjamo, da je pri nabavi tega tako izredno kulturnega in domačega filma treba polagati pažnjo na to, da društvo ne gleda toliko na dobiček, ki bi ga imelo pri igranju filma. Ker je film delo domačih rok in napravljen z ogromnimi žrtvami ter z velikan-skimi stroški (saj za naše razmere), zato bo ta film v kratih, kjer je več kinodvoran, ostal tistemu, ki bo več ponudil zanj. Dolžnost vsakega našega društva je, da se ravna po načelu: Ta film moramo igrati mi, če tudi ne zaslužimo poleg niti pare. Društvo bo poslačarjo zadostno s tem, da bo moglo zapisati v kroniko prosvetnega dela za letošnje leto, da je kot najlepšo in najvažnejšo točko svojega prosvetnega programa dala svojim članom priliko, da si ogledajo ta film.

Prvi slovenski film na Poljskem. Film »V kraljestvu Zlatoroga« je takoj potem, ko je odigral v Ljubljani, bil odposlan na Poljsko v Lvov, kjer se je vršil kongres slovanskih turističnih društev. O uspehu filma tam še ni ničesar znanega, vendar je po poročilu gledalca, ki je videl v Ljubljani naš film in takoj nato na Poljskem poljski film, ki prav tako kaže krasote poljske zemlje, naš film nepri-merno lepši.